

Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Türkçe Ölçeği ASOY-TR-47

Ders kodu: EBE118

Öğr. Gör. Mahdieh MALEKİ SANİ MALEKİ

Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Tütıkçe Ölçeği

ASOY-TR

ASOY Avrupa SOY (HLS-EU) ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış halidir. Ölçek Avrupa SOY araştırma Konsorsiyumu tarafından geliştirilmiştir.

- 15 yaş üzeri kişilerde SOY'nı değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş öz bildirim ölçeğidir.
- Kavramsal çerçeve, sağlıkla ilgili 3 boyut (Tedavi, hastalıklardan korunma ve sağlığın geliştirilmesi) ve sağlıkla ilgili karar verme ve uygulamalarla ilgili bilgi edinme süreçlerini (ulaşma, anlama, karar verme ve uygulama) içermektedir.
- Her madde 1=Çok zor, 2=Zor, 3=Kolay, 4=Çok kolay olacak şekilde 4 derecelidir. "Bilmiyorum" ifadesi için 5 kodu kullanılmıştır.
- 47 maddelik ölçeğin kavramsal çerçevesi 12 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 47-188 arasındadır.

ASOY-TR Puan Hesaplama Formülü

- Formül=İndeks= (aritmetik ortalama-1) x (50/3)
- İndeks = Hesaplanan kişiye özgün indeks
- Aritmetik ortalama = Her maddeye verilen tepkilerin ortalaması
- 1= Ortalamanın en düşük olası değeri(indeksin en düşük 0 olmasına neden olur)
- 3= Ortalamanın aralığı (4=Çok kolay - 1=Çok zor)
- 50 = Yeni ölçüt için seçilen en yüksek değer
- Ölçekte 0 en düşük SOY'nı, 50 en yüksek SOY'nı göstermektedir.

Hesaplanan formül yardımıyla 4 boyut (genel, tedavi, hastalıklardan korunma ve sağlığın geliştirilmesi) için kesme noktaları belirlenir.

ASOY-TR Puanlama

SOY düzeyi elde edilen puanlara göre 4 kategoride değerlendirilir:

(0-25) puan: Yetersiz SOY

(>25-33) puan: Sorunlu- Sınırlı SOY

(>33-42) puan: Yeterli SOY

(>42-50) puan: Mükemmel SOY

ASOY-TR Ölçek Maddeleri

TEDAVİ HİZMET

Sağlıkla ilgili bilgiye ulaşma

- 1 Sizi ilgilendiren hastalıkların belirtileri ile ilgili bilgi bulmak
- 2 Sizi ilgilendiren hastalıkların tedavileri ile ilgili bilgi bulmak
- 3 Acil bir tıbbi durumda ne yapılması gerektiğini bulmak
- 4 Hastalandığınız zaman profesyonel yardımı nereden alacağınızı bulmak

Sağlıkla ilgili bilgiyi anlama

- 5 Doktorunuzun size ne dediğini anlamak
- 6 İlacınızın prospektüsünü anlamak
- 7 Acil bir tıbbi durumda ne yapılması gerektiğini anlamak
- 8 Doktorunuzun ya da eczacınızın reçeteli bir ilacı nasıl kullanmanız gerektiği ile ilgili talimatlarını anlamak

Sağlıkla ilgili bilgiyi değerlendirme

- 9 Doktordan aldığınız bilginin size ne kadar uygun olduğunu değerlendirmek
- 10 Farklı tedavi seçeneklerinin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmek
- 11 Farklı bir doktordan ikinci bir görüş almaya ihtiyaç duyup duymadığınıza karar vermek
- 12 Bir hastalıkla ilgili medyadaki bilginin güvenilirliğine karar vermek

Sağlıkla ilgili bilgiyi kullanma/uygulama

- 13 Hastalığınızla ilgili karar verirken doktorun verdiği bilgiyi kullanmak
- 14 İlaç tedavisinde talimatları takip etmek
- 15 Acil bir durumda ambulans çağırmak
- 16 Doktorunuzun ya da eczacınızın talimatlarını takip etmek

ASOY-TR Ölçek Maddeleri

HASTALIKLARDAN KORUNMA

Sağlıkla ilgili bilgiye ulaşma

- 17 Sigara içme, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi sağlıksız davranışlarla nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgi bulmak
- 18 Stres ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarıyla nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgiyi bulmak
- 19 Olmanız gereken aşılar ve sağlık taramalarıyla ilgili bilgi bulmak
- 20 Fazla kilolu olmak, yüksek tansiyon ve yüksek kolesterol gibi durumları önleme veya başa çıkma ile ilgili bilgi bulmak

Sağlıkla ilgili bilgiyi anlama

- 21 Sigara içmek, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi davranışlar hakkındaki sağlık uyarılarını anlamak
- 22 Aşıya neden ihtiyacınız olduğunu anlamak
- 23 Sağlık taramasına neden ihtiyacınız olduğunu anlamak

Sağlıkla ilgili bilgiyi değerlendirme

- 24 Sigara içmek, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi konularla ilgili sağlık uyarılarının ne kadar güvenilir olduğuna karar vermek
- 25 Genel sağlık kontrolü için doktora ne zaman gidilmesi gerektiğine karar vermek
- 26 Hangi aşıya ihtiyacınız olduğuna karar vermek
- 27 Hangi sağlık taramalarını yaptırmamız gerektiğine karar vermek
- 28 Sağlık riskleri hakkında medyadaki bilgilerin güvenilirliğine karar vermek

Sağlıkla ilgili bilgiyi kullanma/uygulama

- 29 Grip aşısı olmanız gerektiğine karar vermek
- 30 Aileniz ve arkadaşlarınızın tavsiyelerine dayanarak kendinizi hastalıklardan nasıl koruyacağınıza karar vermek
- 31 Medyadaki bilgilere dayanarak kendinizi hastalıklardan nasıl koruyacağınıza karar vermek

ASOY-TR Ölçek Maddeleri

SAĞLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ

Sağlıkla ilgili bilgiye ulaşma

- 32 Egzersiz, sağlıklı yiyecekler ve beslenme gibi sağlıklı aktiviteler hakkında bilgi bulmak
- 33 Ruh sağlığınız için iyi olan aktiviteleri bulmak
- 34 Yaşadığınız çevrenin nasıl daha sağlık dostu bir yer haline gelebileceği hakkında bilgi bulmak
- 35 Sağlığı etkileyebilecek politika değişikliklerini bulmak
- 36 İşyerinde sağlığınızı geliştirme ile ilgili girişimleri bulmak

Sağlıkla ilgili bilgiyi anlama

- 37 Aile üyelerinin ya da arkadaşların sağlık konusundaki tavsiyelerini anlamak
- 38 Gıda ambalajlarındaki bilgiyi anlamak
- 39 Nasıl daha sağlıklı olunacağı ile ilgili medyadaki bilgiyi anlamak
- 40 Akıl sağlığınızı nasıl koruyacağınızla ilgili bilgiyi anlamak

Sağlıkla ilgili bilgiyi değerlendirme

- 41 Yaşantınızın sağlığınızı ve iyilik halinizi nasıl etkilediğine karar vermek
- 42 Konut koşullarının sağlıklı kalmanıza nasıl yardımcı olduğuna karar vermek
- 43 Gündelik davranışlarınızdan hangisinin sağlığınızla ilgili olduğuna karar vermek

Sağlıkla ilgili bilgiyi kullanma/uygulama

- 44 Sağlığınızı geliştirmek için kararlar almak
- 45 İsteddiğiniz zaman bir spor kulübüne ya da spor salonuna katılmak
- 46 Sağlığınızı ve iyilik halinizi etkileyen yaşam koşullarınızı kontrol etmek
- 47 Sosyal çevrenizde sağlık ve iyilik halinizi geliştirecek aktivitelere katılmak

ASOY-TR Ölçek Maddeleri

	Çok kolaydan çok zora doğru derecelendirecek olursanız aşağıdakileri yapmak sizin için ne derece kolay/zordur?	1. Çok Zor	2. Zor	3. Kolay	4. Çok Kolay	5. Bilmiyorum
1.	Sizi ilgilendiren hastalıkların belirtileri ile ilgili bilgi bulmak.					
2.	Sizi ilgilendiren hastalıkların tedavileri ile ilgili bilgi bulmak.					
3.	Acil bir tıbbi durumda ne yapılması gerektiğini bulmak.					
4.	Hastalandığınız zaman profesyonel yardımı nereden alacağınızı bulmak.					
5.	Doktorunuzun size ne dediğini anlamak.					
6.	İlacınızın prospektüsünü anlamak.					
7.	Acil bir tıbbi durumda ne yapılması gerektiğini anlamak.					
8.	Doktorunuzun ya da eczacınızın reçeteli bir ilacı nasıl kullanmanız gerektiği ile ilgili talimatlarını anlamak.					
9.	Doktorudan aldığınız bilginin size ne kadar uygun olduğunu değerlendirmek.					
10.	Farklı tedavi seçeneklerinin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmek.					
11.	Farklı bir doktordan ikinci bir görüş almaya ihtiyaç duyup duymadığınızı karar vermek.					
12.	Bir hastalıkla ilgili medyadaki bilginin güvenilirliğine karar vermek.					
13.	Hastalığınızla ilgili karar verirken doktorun verdiği bilgiyi kullanmak.					
14.	İlaç tedavisinde talimatları takip etmek.					
15.	Acil bir durumda ambulans çağırmak.					
16.	Doktorunuzun ya da eczacınızın talimatlarını takip etmek.					
17.	Sigara içme, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi sağlıksız davranışlarla nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgi bulmak.					
18.	Stres ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarıyla nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgiyi bulmak.					
19.	Ölmanızı gereken aşlar ve sağlık taramalarıyla ilgili bilgi bulmak.					
20.	Fazla kilolu olmak, yüksek tansiyon ve yüksek kolesterol gibi durumları önleme veya başa çıkma ile ilgili bilgi bulmak.					
21.	Sigara içmek, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi davranışlar hakkındaki sağlık uyarılarını anlamak.					
22.	Aşıya neden ihtiyacınız olduğunu anlamak.					
23.	Sağlık taramasına neden ihtiyacınız olduğunu anlamak.					
24.	Sigara içmek, yetersiz fiziksel aktivite ve aşırı alkol tüketimi gibi konularla ilgili sağlık uyarılarının ne kadar güvenilir olduğuna karar vermek.					
25.	Genel sağlık kontrolü için doktora ne zaman gidilmesi gerektiğine karar vermek.					
26.	Hangi aşılarla ihtiyacınız olduğuna karar vermek.					
27.	Hangi sağlık taramalarını yaptırmanız gerektiğine karar vermek.					
28.	Sağlık riskleri hakkında medyadaki bilgilerin güvenilirliğine karar vermek.					
29.	Grip aşısı olmanız gerektiğine karar vermek.					
30.	Aileniz ve arkadaşlarınızın tavsiyelerine dayanarak kendinizi hastalıklardan nasıl koruyacağınıza karar vermek.					
31.	Medyadaki bilgilere dayanarak kendinizi hastalıklardan nasıl koruyacağınıza karar vermek.					
32.	Egzersiz, sağlıklı yiyecekler ve beslenme gibi sağlıklı aktiviteler hakkında bilgi bulmak.					
33.	Ruh sağlığınız için iyi olan aktiviteleri bulmak.					
34.	Yaşadığınız çevrenin nasıl daha sağlık dostu bir yer haline gelebileceği hakkında bilgi bulmak.					
35.	Sağlığı etkileyebilecek politika değişikliklerini bulmak.					
36.	İşyerinde sağlığınızı geliştirme ile ilgili girişimleri bulmak.					
37.	Aile üyelerinin ya da arkadaşların sağlık konusundaki tavsiyelerini anlamak.					
38.	Gıda ambalajlarındaki bilgiyi anlamak.					
39.	Nasıl daha sağlıklı olunacağı ile ilgili medyadaki bilgiyi anlamak.					
40.	Akil sağlığınızı nasıl koruyacağınıza ilgili bilgiyi anlamak.					
41.	Yaşamınızın sağlığını ve iyilik halinizi nasıl etkilediğine karar vermek.					
42.	Konut koşullarının sağlıklı kalmanıza nasıl yardımcı olduğuna karar vermek.					
43.	Günlük davranışlarınızdan hangisinin sağlığınızla ilgili olduğuna karar vermek.					
44.	Sağlığınızı geliştirmek için kararlar almak.					
45.	İstedığınız zaman bir spor kulübüne ya da spor salonuna katılmak.					
46.	Sağlığınızı ve iyilik halinizi etkileyen yaşam koşullarınızı kontrol etmek.					
47.	Sosyal çevrenizde sağlık ve iyilik halinizi geliştirecek aktivitelere katılmak.					

ASOY-TR İÇEREN VERİ TOPLAMA ARACI

AVRUPA SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Sayın katılımcı,

Sağlık okuryazarlığı, sağlık ile ilgili bilgileri okuma, anlama ve bu bilgileri kullanma ile ilgili becerilerin tümünü ifade etmektedir. Bu anket, sağlık okuryazarlığı ile ilgili bir ölçeği Türkçeye kazandırmak ve sizin sağlık okuryazarlığı durumunuzu saptamak üzere hazırlanmıştır. Verdiğiniz tüm bilgiler gizli tutulacak olup, ileride yapılacak araştırma programlarına yön vermek amacıyla istatistiki bilgi olarak kullanılacaktır.

Proje sorumlusu: Prof. Dr. Pınar OKYAY

Tarih: _____

I. BÖLÜM

1. Yaşınız (bitirmiş olduğunuz yaşı belirtiniz): .....
2. Cinsiyetiniz: ( ) 1. E ( ) 2. K
3. Medeni durumunuz: ( ) 1. Evli ( ) 2. Bekar
4. Eğitim durumunuz (en son bitirilen okulu belirtiniz)
( ) 1. İlkokul mezunu ( ) 2. Ortaokul mezunu ( ) 3. Lise mezunu
( ) 4. Meslek Yüksekokulu mezunu ( ) 5. Üniversite/yüksekokul mezunu
( ) 6. Yüksek lisans mezunu ( ) 7. Doktora mezunu
5. Mesleğiniz: ( ) 1. Ev hanımı ( ) 2. İşçi ( ) 3. Emekli ( ) 4. Öğrenci
( ) 5. Memur ( ) 6. Esnaf ( ) 7. Serbest çalışan ( ) 8. Çiftçi ( ) 9. Diğer.....
6. Sosyal güvenceniz: ( ) 1. Yok ( ) 2. SGK (Emekli sandığı, SSK) ( ) 3. Yeşil Kart
( ) 4. Diğer (lütfen belirtiniz) _____
7. Kendinizi oturduğunuz yer ile ilgili nasıl tanımlıyorsunuz?
( ) 1. Yerliyim
( ) 2. Anne ve babam göç ederek gelip yerleşmişler
( ) 3. Anne babamdan önceki nesiller göç ederek gelip gelmişler.
( ) 4. Başka (lütfen belirtiniz) _____

8. Bugüne kadar en uzun süre yaşadığınız yeri tanımlayınız.

1. Köy/kasaba 2. Kent merkezi 3. Büyükşehir (metropol)

9. Evinizde toplam kaç kişi yaşıyorsunuz? _____

10. Ailenizin aylık gelirini giderlerinize oranla nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. Gelir giderden az 2. Gelir gidere denk 3. Gelir giderden fazla

11. Genel olarak kitap/gazete/dergi vb. okumaktan ne kadar hoşlanırsınız? Aşağıdaki cetvel üzerinde uygun rakamı daire içine alarak işaretleyiniz.

Hiç hoşlanmam					Çok hoşlanırım				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

12. Ne kadar sık kitap okursunuz?

1. Hiç okumam 2. Ara sıra 3. Sıklıkla

13. Okuma ve yazma ile ilgili aktivitelerinizde diğer kişi/kişilerden yardım alıyor musunuz?

1. Her zaman 2. Bazen 3. Nadiren 4. Hiçbir zaman

14. Kendinizi sosyal statü olarak 1 ile 10 arasında değerlendiriniz (uygun olan rakamı daire içine alınız)

- 1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10

II. BÖLÜM

15. Sağlıkla ilgili sizce en güvenilir üç bilgi kaynağını sırayla numara vererek (1., 2., 3. şekilde) belirtiniz.

1. Sağlık çalışanı 2. Radyo/televizyon 3. Yazılı basın (gazete, dergi vb.)
 4. İnternet 5. Aile üyeleri 6. Arkadaş 9. Kitap/broşür
 7. Diğer (lütfen belirtiniz) _____

16. Genel olarak sağlığını nasıl değerlendirirsiniz?

1. Mükemmel 2. Oldukça iyi 3. İyi 4. Fena değil 5. Kötü

17. Düzenli ilaç kullanmanızı gerektiren bir hastalığınız var mı?

1. Evet 2. Hayır

Cevabınız evet ise nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. Diyabet 2. Hipertansiyon 3. Kalp Hastalığı
 4. Böbrek hastalığı 5. Astım
 6. Diğer (lütfen belirtiniz) _____

18. Herhangi bir sağlık sorunu nedeniyle (hastalık, aşı, test, reçete yazdırma vb) bir sağlık kuruluşuna ayda ortalama kaç kez başvuruyorsunuz?

1. Bir kez 2. İki kez 3. Üç kez 4. Dört kez ve daha fazla

19. Herhangi bir sağlık sorunu/hastalık durumunda ilk başvurduğunuz sağlık kuruluşu hangisidir?

1. Aile sağlığı merkezi (Aile hekimi) 2. Devlet hastanesi
 3. Üniversite hastanesi 4. Özel hastane 5. Özel muayenehane

20.-26. Sorular: Sağlıkla ilgili diyet, egzersiz, hastalıkların önlenmesi ve bazı özel sağlık konuları gibi bilgilere ulaşmak için aşağıdaki kaynakları ne sıklıkla kullanırsınız? Lütfen ilgili boşluğa X işareti koyunuz.

		Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
20.	Gazete					
21.	Magazin					
22.	İnternet					
23.	Radyo ve televizyon					
24.	Kitaplar ve broşürler					
25.	Aile üyeleri, arkadaşlar vb					
26.	Doktor, hemşire ve diğer sağlık çalışanları					

III. BÖLÜM

Açıklama: Sağlıkla ilgili diyet, egzersiz, hastalıkların önlenmesi ve bazı özel sağlık konuları gibi bilgilere ulaşmak için aşağıdaki kaynakları ne sıklıkla kullanırsınız? Lütfen ilgili boşluğa X işareti koyunuz.

		Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
27.	Sağlıkla ilgili gazete, dergi ve kitap okur musunuz?					
28.	TV, radyo vb. deki reklamlarda sağlıkla ilgili bilgilere dikkat eder misiniz?					
29.	Sağlığınızı korumak için perhiz/diyet yapar mısınız?					
30.	Yemeklerinizde katkı maddesi ve koruyucu içeren ürünleri kullanmaktan kaçınır mısınız?					
31.	Organik tarım ürünleri satan yerlerden alışveriş yapar mısınız?					
32.	Yeterli ve dengeli beslenmeye özen gösterir misiniz?					
33.	Sağlıklı olmak için düzenli olarak spor yapar mısınız?					
34.	Görünüşü ve tadı hoşunuza gitmese de, sağlığınızı korumak için bazı yiyecek ve içecekleri tüketir misiniz?					
35.	Reçete edilen ilaçlar hakkında yan etkileri de dahil olmak üzere bilgi edinmeye çalışır mısınız?					
36.	Sağlıklı kalmak için kilonuza dikkat eder misiniz?					

We Are The Creator Of Our Own Realities With Our Beliefs,
Thoughts, Intentions And Actions.

Stay with Love

Biz, İnançlarımız, Düşüncelerimiz, Niyetlerimiz Ve Eylemlerimiz İle Kendi
Realitelerimizin Yaratıcısıyız.

Sevgiyle Kalın

Kaynak:

<https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/avrupa-saglik-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf>

Öğr. Gör. Mahdiah MALEKISANIMALEKI